

Informeret samtykke og Indhentning/videregivelse af helbredsoplysninger

Dokumenttype: Instruks	Version: 1.0	Udarbejdet af:
Dokumentansvarlig: VIP-gruppen	Gældende fra: 01.04.19	En arbejdsgruppe med delta-
	Revideres senest: 01.04.22	gelse af Sundhed Senior/Handi-
		cap og Bevægelse
<i>Den elektroniske version er den til enhver tid gældende udgave af dette dokument</i>		

Generelt	
Formål	Formålet er at understøtte, at pleje, behandling og træning af borgere i kommunen sker med respekt for det enkelte menneskes integritet og selvbestemmelse og at give medarbejderne et overblik over lovmæssige krav i forhold til samtykke.
Generelt/Baggrund	<p>Som udgangspunkt, må ingen behandling indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke eller uden stedfortrædende samtykke. I forbindelse med indhentning af samtykke skelnes der mellem servicelovs- og sundhedslovsydelser.</p> <p><u>ServiceLovsydelser:</u> Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer. • At tilbyde en række almene serviceydelser, der også kan have et forebyggende sigte. • At tilgodese behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. <p><u>Sundhedslovsydelser:</u> Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At fremme befolkningens sundhed samt at forebygge og behandle sygdom, lidelse og funktionsbegrænsning for den enkelte. <p>Indhentning af samtykke til servicelovsydelser ligger hos myndighed i forbindelse med sagsbehandling af borgerens ansøgning. Ansvar for indhentning af samtykke til sundhedslovsydelser ligger hos medarbejderen i driften, da der skal foreligge samtykke til det enkelte behandlingsforløb.</p> <p>Der må som udgangspunkt ikke ske indhentning eller videregivelse af helbredsoplysninger, uden patientens informerede samtykke eller uden stedfortrædende samtykke.</p>

Definitioner	
Sundhedsperson	Ved sundhedspersoner forstås personer, der er autoriserede i henhold til særlig lovgivning til at varetage sundhedsfaglige opgaver, og personer der handler på disses ansvar (delegering).
Behandling	I sundhedsloven omfatter behandling både undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, fødselshjælp, genoptræning, sundhedsfaglig pleje samt forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient.
Patient	Borgeren omtales som patient, når denne modtager sundhedslovsydelser.
Informeret samtykke	Ingen behandling må indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke, med mindre der er tale om et barn eller en patient, der varigt mangler evnen til at give informeret samtykke. Et informeret samtykke betyder, at samtykket er givet på grundlag af fyldestgørende information fra en sundhedsperson. Informationen skal tilpasses modtagerens individuelle forudsætninger.
Stedfortrædende samtykke	For en patient, der ikke selv kan varetage egne interesser, indtræder den eller de personer, som efter lovgivningen er bemyndiget hertil, i patientens rettigheder efter loven i det omfang, det er nødvendigt for at varetage patientens interesser i den pågældende situation. I situationer, hvor et øjeblikkeligt behandlingsbehov er påkrævet for patientens overlevelse eller patientens chance for overlevelse, kan behandlingen gennemføres uden stedfortrædende samtykke. Det er vigtigt at være opmærksom på, at behandling ikke kan gennemføres, hvis borger i ord eller handling modsætter sig behandlingen.
Stedfortrædende samtykke, hvis der ikke er værge eller pårørende	Når der ikke er er pårørende, værge eller fremtidsfuldmægtig, som kan give et stedfortrædende samtykke, da kan behandlingen gennemføres, når en sundhedsperson, fx sygeplejersker, giver sin tilslutning til behandlingen. Der skal være tale om en sundhedsperson, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen og ikke freatrettet skal deltage i behandlingen af patienten, men vedkommende skal have den faglige indsigt for at kunne give samtykket til behandlingen. Det er vigtigt at være opmærksom på, at behandling ikke kan gennemføres, hvis borger i ord eller handling modsætter sig behandlingen.
Lægens beslutning om behandling mod borgers vilje (tvang)	I tilfælde af en patient, som er varigt inhabil, i ord eller handling modsætter sig behandling, da er det lægen, der træffer beslutninger i forhold til sundhedsbehandlinger, som skal gennemføres ved anvendelse af tvang. Når lægen har besluttet, at en behandling skal gennemføres ved tvang, kan lægen videredelegere udførelsen af behandlingen til personalet på eksempelvis et botilbud, hjemmeplejen, sygeplejen, plejecenter. Det er vigtigt at være opmærksom på, at samtykke fra en pårørende, værge, fremtidsfuldmægtig eller tilslutning fra en sundhedsperson ikke hjemler anvendelsen af tvang i behandlingens udførelse, hvor patienten modsætter sig denne i ord eller handling. Det er alene en læge eller tandlæge, som kan træffe beslutning om anvendelse af tvang i behandlingen af patienten.

Dokumentation	
Dokumentationspligt/Sundhedsfaglig dokumentation	<p>Følgende dokumenteres i borgerjournalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Borgers samtykkekompetence/vurdering af om borger er i stand til at give samtykke • Borgers nærmeste pårørende eller værge • Den behandlingsansvarlige læge, der påbegynder en behandling efter sundhedsloven, har pligt til at indhente informeret samtykke hertil. Hvis botilbuddet/plejecenteret får overdraget gennemførelsen af behandlingen (f.eks. medicingivning), dokumenteres samtykket i handlingsanvisningen, der opstartes med behandling i omsorgssystemet. • Den planlagte og udførte behandling skal dokumenteres, herunder hvilken information, der er givet, og hvad patienten på den baggrund har tilkendegivet. Et samtykke skal journalføres, uanset om det er mundtligt eller skriftligt. • Indhentning og videregivelse af helbredsoplysninger. Det skal ligeledes fremgå af dokumentationen, hvis patienten har tilkendegivet, at bestemte oplysninger ikke må videregives eller indhentes. Det skal endvidere fremgå, hvilken information patienten har fået om eventuelle konsekvenser, hvis helbredsoplysninger ikke må videregives eller indhentes helt eller delvist. • Hver gang der er kontakt med sundhedspersoner med henblik på behandling/undersøgelse (til læge, hospital, fysioterapeut eller tandlæge), dokumenteres følgende i omsorgssystemet: <ul style="list-style-type: none"> - Dato, navn på læge, sygehus, afdeling, fysioterapeut, tandlæge. - Kort beskrivelse af samtale. - Foreslået behandling. - Kort beskrivelse af information der er givet til borgeren / pårørende med beskrivelse af bivirkninger og konsekvenser, samt reaktion på oplysningen. - Ved lægens evt. afslag på behandling beskrives konsekvenser og borgers reaktion. - Giver borgeren udtryk for ikke at ønske livsforlængende behandling, og har lægen indgået aftale om dette med borgeren, skal lægens beslutning dokumenteres i omsorgssystemet. <p>Se procedurebeskrivelse for samtykke til informeret samtykke, indhentning/videregivelse af helbredsoplysninger og habituelt samtykke på VIP vip.jammerbugt.dk</p>
Fremgangsmåde	
Informeret samtykke til behandling i forbindelse med sundhedslovsydelser, jf. sundhedslovens § 15	<p>Et informeret samtykke til sundhedsfaglig behandling gælder en konkret behandling i forbindelse med en aktuel sygdomssituation. Samtykket kan altså ikke være generelt.</p> <p>Som udgangspunkt må ingen behandling indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke eller uden stedfortrædende samtykke.</p> <p>Et samtykke til behandling skal være frivilligt, og patienten kan på ethvert tidspunkt tilbagekalde sit samtykke.</p> <p>Samtykket skal være udtrykkeligt. Et mundtligt samtykke er tilstrækkeligt.</p>

	<p>Et stiltiende samtykke kan dog være tilstrækkeligt, hvis det er utvivlsomt, at borgeren er enig i behandlingen: Et stiltiende samtykke forekommer, når borgeren ved signaler eller opførsel klart tilkendegiver at være indforstået med en given handling. Et samtykke kan aldrig gives i form af passivitet.</p> <p>Informeret samtykke dokumenteres i omsorgssystemet i den konkrete handlingsanvisningen, der er oprettet i forbindelse med behandlingen.</p>
<p>Manglende evne til at give samtykke</p> <p>Habilitet</p> <p>Krav om vurdering af borgers samtykkekompetence</p>	<p>Hvis en borger ikke er habil - f.eks. svært dement eller psykisk udviklingshæmmet - vil han/hun ofte være ude af stand til selv at tage stilling til et behandlingsforslag. Derfor skal personalet, hvis det er muligt, inddrage den nærmeste pårørende/værge i beslutningen, så den pårørende tager stilling på borgerens vegne. Borgeren skal i så høj grad som muligt inddrages og være med til at bestemme forløbet af undersøgelse og behandling.</p> <p>En betingelse for at samtykket er gyldigt er således, om borger kan forholde sig fornuftsmæssigt til behandlingsforslag, herunder at borger forstår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad der gives samtykke til • Begrundelsen for samtykket • Hvilke konsekvenser det vil have at give samtykke eller ej. <p>Borgers samtykkekompetence (habilitet) skal afklares. Det vil sige, at det skal vurderes, hvorvidt borger er vurderet til helt eller delvist at have evnen til at give et informeret samtykke til sundhedsfaglig behandling. Hvis der er tvivl om denne vurdering, skal en læge foretage vurderingen.</p> <p>Dokumentation: Borgers samtykkekompetence skal fremgå af borgerjournalen. Dette dokumenteres i "Habituel samtykke" skemaet.</p>
<p>Undtagelser</p> <p>Ret til "ikke at vide"</p>	<p>Undtagelsesvis kan en sundhedsperson gennemføre en behandling uden samtykke, hvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behandlingen er af mindre indgribende karakter. • Sundhedspersonen vurderer, at de pårørende eller værgeren forvalter samtykket på en måde, der åbenbart vil skade patienten eller behandlingsresultatet, kan sundhedspersonen gennemføre behandlingen, såfremt Styrelsen for Patientsikkerhed giver sin tilslutning dertil. • Øjeblikkelig behandling er påkrævet, og patienten er ude af stand til at samtykke. • Magtanvendelse delegeret fra lægen (Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile finder anvendelse, hvor der udføres sundhedsfaglig behandling. Eks. Medicingivning, sårskiftning, skiftning af kateter mv. <p>Det betyder konkret, at hvis en medarbejder ikke kan gennemføre en delegeret sundhedsfaglig behandling, fordi patienten modsætter sig, skal pågældende kontakte den ansvarlige læge. Lægen skal herefter tage stilling til, hvad der skal ske, herunder om der skal træffes beslutning om tvangsbehandling, efter reglerne i lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling for varigt inhabile. Formålet er undgå en forringelse af borgerens helbred.</p> <p>Patienten har ret til at frabede sig information om sin aktuelle helbreds- og behandlingssituation og om sygdomme, der kan bryde ud senere i livet.</p>

Indhentning af gyldigt samtykke	Et samtykke til videregivelse og indhentning af oplysninger om patientens helbredsforhold skal være afgivet af en patient, der er fyldt 15 år. Patienten skal være i stand til at overskue konsekvenserne af sine handlinger. Samtykke til videregivelser i forbindelse med behandling skal gives i forbindelse med det aktuelle behov for videregivelse.
Børn	En patient, der er fyldt 15 år, kan selv give informeret samtykke til behandling. Forældremyndighedens indehaver skal tillige have information og inddrages i beslutningen. En patient, der er fyldt 15 år, kan give samtykke til videregivelse af helbredsoplysninger.
Mundtligt og skriftligt samtykke	Et samtykke skal være udtrykkeligt og kan være mundtligt eller skriftligt.
Stiltiende samtykke	Et stiltiende samtykke kan efter omstændighederne være tilstrækkeligt, hvis det er utvivlsomt, at patienten er enig i behandlingen.
Stedfortrædende samtykke	Et stedfortrædende samtykke skal altid være udtrykkeligt og kan være mundtligt eller skriftligt.
Konkret og aktuel behandling	En patient skal give samtykke til en konkret behandling i forbindelse med den aktuelle sygdomssituation. Hvis der kommer nye oplysninger, eller der sker ændringer i behandlingsplanen, skal der indhentes fornyet samtykke.
Informationens form og indhold	En patient, der er fyldt 15 år, har ret til at få information om sin helbredstilstand og om behandlingsmulighederne, herunder om risiko for komplikationer og bivirkninger. Informationen skal gives på en sådan måde og i et sådant omfang, at patienten i den nødvendige udstrækning forstår indholdet og betydningen af informationen.
Samtykke til indhentning og videregivelse af helbredsoplysninger	En patient har krav på, at sundhedspersoner iagttager tavshed om, hvad de under udøvelsen af deres erhverv erfarer eller får formodning om angående helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger. Med patientens samtykke kan sundhedspersoner indhente og videregive oplysninger fra/til andre sundhedspersoner om patientens helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger i forbindelse med behandling af patienten.
Udveksling af helbredsoplysninger til andre formål end behandling	Samtykke til videregivelse og indhentning af oplysninger til andre formål end behandling skal som udgangspunkt være skriftlige. Et sådant samtykke bortfalder senest et år efter, at det er givet (https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=201327 §9)
Udveksling af oplysninger til pårørende og læge vedrørende afdøde	En sundhedsperson kan og skal efter anmodning videregive oplysninger om en afdød patients sygdomsforløb, dødsårsag og døds måde til afdødes nærmeste pårørende, afdødes alment praktiserende læge og den læge, der havde afdøde i behandling, såfremt det ikke må antages at stride mod afdødes ønske og hensynet til afdøde. Der kan endvidere videregives oplysning til afdødes nærmeste pårørende, hvis videregivelsen er nødvendig for berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse.

Hovedregler om videregivelse af oplysninger

<p>Videregivelse af alle former for oplysninger inden for samme myndighed, også kaldet enhedsforvaltningen</p>	<p>Forvaltningslovens kapitel 8 og databeskyttelsesforordningen §§ 6-8</p>	<p>Fri udveksling af nødvendige oplysninger.</p> <p>OBS! Særregler vedr. sundhedsoplysninger, hvilket betyder udveksling af sundhedslovsydelser/oplysninger kræver samtykke fra patienten/værge.</p> <p>Ansøgningssager kræver dog samtykke.</p>
<p>Videregivelse til andre forvaltningsmyndigheder af:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikke fortrolige oplysninger samt • Fortrolige oplysninger, der ikke er følsomme 	<p>Databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Kan ske hvis det er nødvendigt for at dem, der får oplysningerne kan udføre sin opgave, herunder også faktisk forvaltningsvirksomhed</p>
<p>Videregivelse af særligt følsomme personoplysninger til en anden forvaltningsmyndighed</p>	<p>Databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Særligt følsomme personoplysninger kan som udgangspunkt kun videregives, hvis det er samtykke. Men følsomme personoplysninger kan dog videregives, hvis oplysningerne er nødvendige for myndighedsudøvelsen hos den myndighed, der får dem.</p>
<p>Videregivelse af andre følsomme personoplysninger til en anden forvaltningsmyndighed</p>	<p>Databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Samme betingelser som under databeskyttelsesforordningen. Desuden kan videregivelse ske efter værdispringsreglen samt til brug for modtagerens udøvelse af faktisk forvaltningsvirksomhed.</p>
<p>Videregivelse af alle følsomme personoplysninger fra forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område</p>	<p>Databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Personoplysninger må videregives uden samtykke, hvis oplysningen er nødvendig for den afgivende myndigheds sagsbehandling.</p>
<p>Videregivelse af fortrolige oplysninger, der ikke er personoplysninger, til en anden forvaltningsmyndighed</p>	<p>Databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Kan ske hvis der er samtykke. Kan ske hvis det følger af lov, at der skal ske videregivelse. Kan ske hvis det må antages, at oplysningen er af væsentlig betydning for den modtagne myndighed.</p>
<p>Videregivelse af fortrolige oplysninger fra en myndighed til en privat, der ikke er part i sagen.</p>	<p>Forvaltningslovens § 27 og databeskyttelsesforordningen</p>	<p>Der er tavshedspligt. Udveksling må normalt ikke ske uden samtykke.</p>

Ansvar

Sundhedspersonens ansvar

Den ansvarlige sundhedsperson skal sørge for, at det er journalført, hvilken information om pleje og behandling, der er givet til patienten eller eventuelt pårørende i forbindelse med stedfortrædende samtykke, og hvad patienten/de pårørende på denne baggrund har tilkendegivet.

Det skal fremgå, hvis patienten har frabedt sig information helt eller delvist.

Det skal fremgå, hvis der er videregivet eller indhentet helbredsoplysninger, eller hvis der er sket videregivelse eller indhændning af helbredsoplysninger uden samtykke.

Referencer

Referencer

Bekendtgørelse af sundhedsloven. LBK nr. 1188 af 24/09/2016 (kapitel 5: Patienters medinddragelse i beslutninger). <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183932#id1cc19bfe-bbe1-422e-8121-1487fb99ef95>

Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler (journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse mv.) BEK nr. 530 af 24/05/2018. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183578>

Bekendtgørelse om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv. BEK nr. 509 af 13/05/2018 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=201327>

Vejledning om sygeplejefaglige optegnelser. VEJ nr. 9019 af 15/01/2013 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=144979>

Vejledning om sundhedspersoners tavshedspligt dialog og samarbejde med patienters pårørende. VEJ nr. 9494 af 04/07/2002 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=9166>

Værgemålsloven, LBK nr 1015 af 20/08/2007 <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=2681>

Lov om tvangsbehandling af varigt inhabile, LBK nr 655 af 08/06/2017 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=191818>

	Bekendtgørelse om tvangsprotokoller, BEK nr 1396 af 04/12/2017 https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=195066
Links	Information om fremtidsfuldmagt https://www.borger.dk/samfund-og-ret-tigheder/fremtidsfuldmagt Styrelsen for patientsikkerhed – information om tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile: https://stps.dk/da/sundhedsprofessionelle-og-myndigheder/rettigheder-og-pligter/tvang/
Arbejdsgruppe	
Udarbejdet af	Dorte Sastakauskas Jensen, Udviklingskonsulent Sundhed og Handicap Helle Skovlund Dam Andersen, Planlægger Sundhed og Senior Lene Sabroe, sagsbehandler Sundhed og Handicap Marianne Bech Drejer, pædagog, Krabben (Sundhed og -handicap) Marianne Sønderby Christensen, Centerleder Sundhed og Senior Pia Pilgaard, Visitator, Myndighed Sundhed og Senior Sanne Rimer Kronborg, Ergoterapeut Sundhed og Handicap Sara Hedegaard, Sundhedsfaglig digitaliseringskonsulent Forvaltninsservice Tanja J. Mølgard Møller, Pædagogisk fagkoordinator, Sundhed og Handicap Tue Dyrvig Petersen, Faglig koordinator Sundhed og Beskæftigelse Tina Jensen, Udviklingssygeplejerske Sundhed og Senior Christina Faurholt, Jurist
Godkendelse	
Godkendt af	Igangværende VIP-gruppe og arbejdsgruppen for samtykkeerklæringskemaet.